Osallistavaa ruotsin opetusta verkossa

26.5.2021

Osallistaminen verkossa on puhuttanut paljon viimeisen vuoden, kun olemme koronan vuoksi eläneet paljolti etäopetusaikaa. Osallistamista on pohdittu myös erilaisissa työpajoissa ja kahvipöytäkeskusteluissa. Siihen ei varmastikaan ole yhtä kaiken kattavaa ratkaisua ja eri asiat toimivat eri tilanteessa ja eri henkilöillä, mutta nostan tässä artikkelissa esiin muutamia hyväksi havaittuja tapoja. Uskoakseni näitä pystyy soveltamaan myös muun kuin kielten opiskeluun.

Ruotsin opiskelussa harjoittelemme paljon erilaisia työelämään liittyviä vuorovaikutustilanteita ja viestintää ruotsiksi. Opetuksen ei ole tarkoitus olla yhdensuuntaista, vaan vuorovaikutteista ja verkko-opetusaika onkin haastanut opettajaa miettimään, millä tavoin vuorovaikutteisuus ja viestinnällisyys toteutetaan. Usein vastaaminen jännittää ja mikrofonin aukaisemiseen on iso kynnys. Olen yrittänyt pohtia vaihtoehtoisia keinoja, miten rohkaista keskustelemaan ja vastaamaan verkossa, vaikka taidot ovat ehkä heikot.

Osallista heti alussa

Osallistaminen kannattaa pohjustaa jo kurssia esitellessä. Kerro kurssin aluksi mitä odotat ja edellytät osallistujilta. Jos kyseessä ei ole yksisuuntainen luento, vaan edellytetään jotain muuta, kannattaa se ehdottomasti tehdä etukäteen selväksi. Aktivoi heti myös opiskelijat ja kysy heidän odotuksiaan kurssin suhteen esimerkiksi Mentimeteriä käyttäen.

Opetus kannattaa aloittaa napakasti ajallaan, vaikka osallistujat välillä valuvatkin paikalle myöhässä. On muistettava, että jokainen liittyy mukaan omin ajatuksin ja omien puuhien keskeltä. Monesti verkkokokouksia on monta peräkkäin ja muita hoidettavia asioita siinä ohella. Opiskelijoilla saattaa olla auki niin YouTube, Snapchat kuin joku pelikin. Kesken saattaa samalla olla myös ruuan laitto, tiskaus tai vaikkapa automatka. Etäopetuksessa on fyysistä luokkahuonetta helpompi puuhastella samalla huomaamattomasti jotain muuta. Joskus pieni puuhastelu auttaa keskittymään (esim. käsityöt), mutta moni puuhastelu myös sekoittaa ajatuksia ja hankaloittaa oppimisprosessia, kun et ole 100% läsnä. Huomio harhailee helposti, ja olisi tärkeää ottaa porukka heti haltuun jollain aktivoivalla toiminnolla sekä suorittaa aktivointia tasaisin väliajoin. Tässä toimivat hyvin lyhyet kyselyt. Niitä voi BigBlueButtonissa ja Zoomissa tehdä helposti kyselytoiminnolla. Teamsissa näin näppärää toiminta ei käsittääkseni ole. Toinen Teamsista puuttuva osallistava ominaisuus on oma status eli tila. Kiva aloitus päivälle voisi olla tehtävä: Päivitä tilaasi sopiva hymiö vastauksena kysymykseen *Hur mår du idag?* Tästä saadaan mukavan rento aloitus ja nähdään samalla, ketkä kaikki ovat paikalla.

Kannattaa pyrkiä luomaan tarpeeksi rento ilmapiiri. Opiskelijan tulisi kokea olonsa turvalliseksi, sellaiseksi, jossa kieltä on turvallista oppia ja myös virheitä uskaltaa tehdä. Tässä kohden en paneudu syvällisemmin siihen, miten tällainen ilmapiiri luodaan, mutta yhtenä osatekijänä on varmasti kohtaaminen. On tärkeää

kohdata osallistujat. Kun opiskellaan verkossa, jäävät kaikenlaiset normaalisti käytävillä tapahtuvat tervehtimiset ja kohtaamiset kokonaan välistä. Ehkä paikalle mennessäsi on vasta muutama opiskelija paikalla. Vaihda muutama sanan heidän kanssaan. Tai ota joku aikaisemmin mainitsemani nopea kysely alkuun ja selvitä vähän kuulumisia. Verkossa kommunikaatio opiskelijan ja opettajan välillä jää todella helposti vajavaiseksi. Kannattaa siksi myös puhutella osallistujia nimeltä ”Mitäs mieltä Maija sinä tästä olet?”. Osa läsnäolijoista saattaa toki kokea suorat kysymykset jännittävinä ja vältänkin yleensä isoja kysymyksiä. Toisaalta niistä saa opiskelijoilta myös hyvää palautetta, sillä suorat kysymykset pakottavat kuulijan keskittymään ja olemaan skarppina.

Webkamerat rohkeasti käyttöön

Useimmiten opetus pidetään ilman webkameroita tai siten, että vain opettajan webkamera on päällä. Webkameroiden käyttö koetaan monestakin syystä hankalaksi erilaisilla kursseilla, mutta itse olen ottanut tavaksi, että kurssin ensimmäisellä kerralla kaikilla on kamerat aluksi päällä, jolloin esittäydytään ja saadaan vähän tutustuttua. Kameroita on käytettävä myös esityksissä. Webkameroiden käyttöön tulisi kannustaa myös pienryhmissä, joissa ruotsin tunneilla erityisesti harjoitellaan viestintätilanteita. Joillain kursseilla, joissa on pakollinen läsnäolo, webkameran käyttö saattaa jo ollakin pakollista. Monesti kuitenkin mm. heikot Internet-yhteydet eivät mahdollista webkameran käyttöä tai kameraa arastellaan yksityisyyden tai ujouden vuoksi. Olisi mielenkiintoista tutkia, parantaako webkameran käyttö opiskelijan keskittymistä. Tällaista palautetta olen kuullut ja omankin kokemukseni mukaan erilaiset koulutukset ja kokoukset, joissa webkamerat ovat olleet kaikilla päällä, ovat yleensä paljon antoisampia ja kiinnostavampia kuin ne, joissa keskustellaan anonyymien pallukoiden kanssa. Mielestäni optimaalinen tilanne olisi se, että webkameroita käytettäisiin enemmän myös opetuksessa ja tähän aionkin jatkossa kannustaa entistä enemmän. Näemmehän me fyysisessä luokkahuoneessakin toinen toisemme koko ajan.

Joskus teetän opiskelijoille verkossakin lyhyitä kirjallisia harjoituksia. Aina ei ole helppo arvioida tehtävään tarvittavaa aikaa ja jos webkamerat eivät ole käytössä, on mahdoton tietää, koska tehtävä on tehty. Toimiva tapa kysyä on ollut suorat kysymykset: Martti, onko sinulla vielä kesken? Tällöin palaute tulee hyvinkin nopeasti. Myös BigBlueButtonin tila toimii tässä hyvin: Laita itsellesi peukku ylöspäin statukseesi, kun olet saanut tehtävän tehtyä. Teamsissa voisi samoin soveltaa viittaustoimintoa tai peukutusta: ”Laita käsi ylös, kun olet valmis.” Näin opettaja pystyy helposti seuraamaan tarvittavaa aikaa ja samalla opiskelija tulee jälleen yhdellä tavalla mukaan opetukseen.

Interaktiiviset oppimisalustat

Osallistavassa opetuksessa toimivat hyvin erilaiset interaktiiviset valkotaulut. Nämä toimivat hyvin pienryhmissä muistiinpanojen tekemiseen, mutta myös erilaisten kotitehtävien tarkistamiseen ja purkamiseen. Opiskelijan on usein helpompi kirjoittaa omat vastauksensa ja mielipiteensä kuin avata mikrofoni ja puhua. Itse olen käyttänyt pääosin Word-tiedostoa, jonka olen jakanut kaikille muokattavaksi. Wordissa näkyy myös kivasti erivärisillä merkeillä, kuka kirjoittaa mitäkin. Tämän avulla on kohtuullisen nopea ja helppo tarkistaa esim. pieniä kotitehtäviä. BigBlueButtonissa tähän on valmiina jaetut muistiinpanot -välilehti. Tällöin on

laitettava valmiiksi esim. numeroidut rivit joihin opiskelijat kirjoittavat, jotta kaikki eivät ala kirjoittamaan samalle riville.

Myös pienryhmät osallistavat. Sekä BigBlueButtonissa että nyt myös Teamsissa ryhmiin jako onnistuu kohtuullisen helposti Breakout rooms -toiminnolla. Jaa opiskelijoita ryhmiin keskustelemaan ja tekemään erilaisia harjoituksia. Näin opiskelijat ovat pakostakin äänessä enemmän. Pienryhmissä voi niin ikään käyttää jaettuja muistiinpanoja, Padletia tai jotain muuta interaktiivista alustaa. Koska pienryhmissä kielten tunneilla usein harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita, tulisi entistä enemmän kannustaa webkameroiden käyttöön.

Yksi suosikkini osallistamiseen on erilaiset kisailut. Kahoot, Quizlet live ja Quizziz ovat käytössäni olleita työkaluja. Myös Mentimeter on oiva työkalu pienten kyselyjen luomiseen. Opiskelijat pitävät kisailuja pääsääntöisesti erityisen hyvinä välineinä sanaston harjoittelussa ja ovat antaneet näistä todella hyvää palautetta. Quizziz on loppukevään uusin löytöni ja visuaalisesti hienoin. Se vaatii opettajalta rekisteröinnin, mutta ohjelman käyttö on ilmaista. Voit luoda kisoja kotitehtäviksi tai tunnilla pelattaviksi. Tämän avulla pystyy myös testaamaan opiskelijan osaamista, sillä Quizziz kertoo, mitä kukin opiskelija kussakin kysymyksessä vastasi.

Lopuksi

Kaiken kaikkiaan se on verkossakin niin, että mitä enemmän opiskelijat saavat verkossa itse tehdä, sitä mukaansa tempaavampaa opetus on. Muista kuitenkin, että yksinkertainen on kaunista. Kaikkia mahdollisia erilaisia aktivoimiskeinoja tai työkaluja ei kannata ahtaa samaan lähiopetuskertaan tai välttämättä samalle kurssillekaan. Valitse joku työkalu, mikä tuntuu sopivalta ja käytä sitä. Ja aina ei kaikki mene heti kerralla nappiin, joten kannattaa rohkeasti kokeilla jotain toista työkalua, jos ensimmäinen ei olekaan hyvä.

Verkossa on helpompi piiloutua massaan ja jopa poistua kokouksesta, jos annettu tehtävä ei miellytä. Opettajan kannattaakin erityisesti panostaa turvallisen oppimisilmapiirin luomiseen ja painottaa, että on sallittua tehdä virheitä ja virheetkin ovat tärkeä osa oppimisprosessia. Muista tehdä myös kurssin aluksi selväksi, millaista osallistumista opiskelijoilta odotetaan, jotta pelisäännöt ovat kaikille selvät.

Paula Välimäki
Ruotsin ja saksan opettaja
SeAMK Liiketalous ja kulttuuri